

Z EVHARISTIČNEGA KONGRESA NA DUNAJU:
DVORNI PARADNI VOZ, V KATEREM SE PELJE NAJSVETEJŠE.

KNJIŽEVNOST.

Mehanika duševnega delovanja. Poljudnoznanstvena študija. (Ponatis iz „Vede“.) Ferdinand Seidl. Profesor Seidl je dal ponatisniti razprave, ki niso, v kolikor donajajo pozitivnega materiala glede sestave in snovanja živčevja, nič novega, v kolikor pa posegajo v izključno psihološke probleme, nimajo nikake resnične znanstvene vrednosti in kažejo nestrokovnjaka. Profesor Seidl zapiše mirne vesti stavke kakor da „je zagotovljeno spoznanje, da so veliki možgani sedež inteligence in da iz sebe proizvajajo pojave razuma in volje“, da je ta „istina med veščaki (kamor pa prof. Seidla, geologa, v psiholoških stvareh absolutno ni prištevat) pripoznana brez ugovora“, da možgani „rode“ misel in podobno. Profesor Seidl stoji popolnoma na podlagi naivnega materializma, česar čisto nič ne izpreminja njegovo prizadevanje razjasniti fiziopsihiške probleme na podlagi monistovskega nauka o „enoteristosti“ snovi in sile, pri čemer je snov le „pomotna abstrakcija“. Da na podlagi čisto splošnih trditev, katere ostajajo brez vsakršnega dokaza in se navajajo zanje le nekatere avtoritete, ni mogoče izpodkopati dualističnega nazora o temeljni različnosti snovnih in psihiških pojavov, je jasno. Seidlovi nazori o „mekaniki duševnega delovanja“ pa tudi malo odgovarjajo dejanskemu stanju moderne psihološke vede, v kolikor se že a priori ne postavi na monistovski temelj. Ni znamenje eksaktnega znanstvenega mišljenja, ako se tako zelo diskutiran problem skuša tako „popularno“ razjasniti in preprostemu bralcu s frazami zaigrati njegovo težavnost. Ta brošura ni znamenje znanstvene zrelosti in kaže naravnost presenečujočo neverziranost v metafizičnih vprašanjih. Podrobnejše ocene to delce niti ne zasluži.

—e—

Festschrift, gewidmet dem XXIII. Eucharistischen Kongreß in Wien 1912; herausgegeben vom Chefredakteur Dr. Friedrich Funder. — Pod tem naslovom

je izšla ob priliki dunajskega evharističnega kongresa slavnostna knjiga, v kateri so zbrani sestavki katoliških pisateljev iz cele monarhije, nanašajoči se na proslavo Evharistije. Posebno vrednost dajo tej knjigi pesmi, ker nam nudijo interesantno sliko o katoliškem religioznem pesništvu v Avstriji. Ena izmed najboljših je pesem M. Elizabete, uršulinke v Ljubljani, „Moj mili dom in sveta Evharistija“. Poezije M. Elizabete, ki je dozdej svoje proizvode objavljala večinoma v „Bogoljubu“, se odlikujejo po neki čudoviti preprostosti, ki pa obenem veličastno vpliva. V tem oziru ne moremo njenih pesmi primerjati z nobenimi drugimi slovenskih pesnikov, ki so se podali na religiozno polje. M. Elizabeta pesni iz dna svoje duše; misli so jasne, precizne, nič ni v njih manire, tistega nezdravega misticizma, ki se opaža pri francoskih, nekaterih nemških in mnogih čeških modernih religioznih pesnikih, in vendar vplivajo te tako enostavno stilizirane pesmi veliko globlje negoli katerikoli impresionistični proizvod katoliških modernikov. Ona ne išče s trdom besed, ne vsiljuje drznih primer in se ne muči z izumetničenimi podobami; kakor bister studentec privre iz njene duše misel, njeno religiozno čuvstvovanje je pristno, nepotvorjeno in pri vsej nežnosti krepko in zdravo, kakor je krepko in zdravo religiozno čuvstvovanje našega ljudstva. M. Elizabeta pa je spesnila svojo pesem tudi v nemškem jeziku, in sicer tako dovršeno, da ne vemo, kateri bi dali prednost.

„Velika nisi, domovina moja,
ne krije čela diadem ti zlat,
ni širnoslavna zgodovina tvoja,
za te procvita lavor redkokrat.
In vendar ne pogrešaš sreče jasne,
bogāt zaklad pritiskaš na srce,
ki niso nič pred njim vse krone časne,
vanj vtapljaš svoje misli in želje.
Ta biser tvoj — prevzvišena Evharistija.“